Tekst Mark Sebille

DE VOORGESCHIEDENIS VAN HET SPORTKLIMMEN - deel 5

Niemand heeft ooit het klimmen uitgevonden, zoals ook niemand het lopen of het zwemmen uitvond. Maar elke sportdiscipline heeft ergens een moederschoot waar de discipline is ontstaan en waar ze zich ontwikkelde. In deze reeks gaan we op zoek naar de ontstaansplekken en naar de pioniers van het sportklimmen.

Van Shurman Rock tot de muur van Leeds

In de Verenigde Staten wordt tussen de twee wereldoorlogen alsmaar meer geklommen. Aan schitterende rotsen en betoverende bergmassieven hebben zij geen tekort. Maar niet al die klimmers hebben interesse in alpiene uitdagingen met sneeuw, ijs en koude. Ook daar groeit een verlangen naar sportieve alternatieven, het wordt de voorbode van een hele nieuwe klimcultuur.

Tussen 1938 en 1939 wordt in de omgeving van Seattle, in het park *Camp Long* een muur gebouwd die uitsluitend bedoeld is als oefenplek voor rotsklimmers. De constructie wordt aanvankelijk Monitor Rock genoemd, omdat de lesgevers (die zijn er ook al) er hun trainees makkelijk kunnen observeren. De hoogte is ongeveer zes meter en voorzien van alle klassieke hindernissen zoals een dak, een schouw, een overhang en zo voort. Dit is niet de allereerste kunstmatig gebouwde rotsmuur in de wereld, maar zeker de eerste in de VS. Later zal hij omgedoopt worden tot *Schurman Rock*, als eerbetoon aan zijn ontwerper Clark Schurman. "Chief" Schurman was een visionair. Hij was *chief climbing guide* op de Mount Rainier en liet de jonge klimmers die hij opleidde urenlang oefenen alvorens ze mee te nemen op de berg. In enkele valleien, de meest bekende is *Yosemite Valley*, begint iets wat men gaandeweg *"Big Wall Climbing"* zal noemen. Hoge verticale granietwanden zonder gletsjers of ijscouloirs, en meestal met een hoge moeilijkheidsgraad.

De nieuwe klimstijl vereist een andere voorbereiding en om dagelijks te trainen zoeken de klimmers ook kleinere rotsblokken op, de zogenaamde "boulders", die overal te vinden zijn. Ze trachten er de moeilijkste passages op te zoeken, vaak acrobatisch. Dat gaat er ook zo aan toe nabij het stadje Boulder in Colorado, en zo zal een nieuwe klimdiscipline haar naam krijgen: "Bouldering". Overal ter wereld was het al de droom van de rotsklimmers om hun sport op alle uren van de dag en onafhankelijk van de weersomstandigheden te kunnen beoefenen. Men zoekt geschikte muren waar men gebruik kan maken van barsten en open voegen. Sommige gebouwen lenen zich prima als oefenterrein en parallel aan bouldering ontstaat ook *buildering*.

KLIMMEN OP HOUT EN BAKSTEEN

Engelsen beweren graag dat zij de artificiële klimmuur hebben uitgevonden. Dat is veel te kort door de bocht, want in Frankrijk bestaan er al artificiële klimmuren sinds de late vijftiger jaren. Daar ging het om houten wanden waarop allerlei wiggen werden geplaatst. Die houten grepen werden soms ook verplaatst, en dat was een geheel nieuw gegeven. In Liverpool is de firma H.Hunt & Sons, een fabrikant van voornamelijk houten gymnastiektoestellen, tijdens dezelfde periode ook bezig met de ontwikkeling van een verplaatsbare houten klimwand, waarin zich tal van nauwkeurig uitgeboorde gaten bevinden. Die moeten het mogelijk maken er wiggen in te plaatsen met verschillende dikten naargelang de gewenste moeilijkheidsgraad. Harry Hunt maakt daarmee in 1957 vermoedelijk de eerste verplaatsbare klimwand.
Het graafschap Cumbria, in het noorden van Engeland en nabij het Lake District, wordt een volgende tussenstap in de ontwikkeling van het sportklimmen. Rond 1960 wordt een embryonale indoor klimmuur gebouwd in de *Ullswater School* in Penrith. Het betreft een turnzaal waar tegen de hoek van één wand enkele elementen in steen of beton worden aangebracht. Onder impuls van de *Cumberland Education Authority* wordt het primitieve concept gekopieerd op enkele andere locaties waaronder de universitaire campus van Bolton. In 1965 zal de *Wyndham School* in Egremont nog iets dieper ingaan op het concept in de Wyndham Tower.
Onafhankelijk daarvan voert Colin Mortlock een persoonlijk experiment uit. Mortlock is een rotsklimmer. In 1961 begint hij als sportleraar te werken aan de *Royal Wolverhampton School* in de West Midlands. Hij krijgt er voor zijn lessen een nieuwe turnzaal ter beschikking waar hij, louter voor zichzelf, onregelmatige houten plaatjes tegen de wand vijst. Mortlock wil in zijn vrije tijd intensief aan zijn vingerkracht en aan de onderarmen werken, zonder op die muur andere klimtechnieken te oefenen en zonder in die periode ook te gaan rotsklimmen. Het jaar daarop blijken zijn prestaties op de rotsen spectaculair te zijn verbeterd.

DE EERSTE WETENSCHAPPELIJKE OBSERVATIES

Don Robinson claimt dat hij als eerste persoon echte klimmuren is gaan bouwen. Ten onrechte. Maar hij levert in 1964 wel een uiterst belangrijke bijdrage tot de verdere ontwikkeling ervan en hij is ook de eerste die er sportmedische observaties bij maakt. Robinson is docent lichamelijke opvoeding aan de universiteit van Leeds. In die streek zijn er veel rotsklimmers, want Leeds ligt centraal tussen het Peak District, het Lake District en de Yorkshire Dales. Robinson is in de eerste plaats een goed opgeleide sporttrainer en gaat methodisch te werk. Hij stelt vast dat nogal wat ervaren klimmers in de lente gemakkelijk een letsels oplopen en dat er dan ook meer ongevallen voorkomen dan later in het seizoen. Hij noteert: *"Ze zijn meestal in topvorm wanneer ze in de herfst het seizoen afsluiten om vervolgens een hele winter niets uit te richten. In de lente willen ze de draad weer opnemen waar ze enkele maanden voordien gestopt waren, maar dan zonder de vorm en de fitheid van toen".*

Klimmen is de beste oefening voor klimmen, dat is Robinsons uitgangspunt en hij maakt een lijst van alle specifieke klimbewegingen die moeten onderhouden worden om tijdens een winterstop de optimale vorm te behouden. De faculteit geeft hem een vrijgeleide om daarvoor in een gang een bakstenen muur, iets meer dan drie meter hoog, te gebruiken. Robinson plaatst op goed bestudeerde plaatsen stukken rots in de muur. Hij blijft de klimmers een hele poos opvolgen en stelt vast dat ze mits oefenen op die muur zelfs in een betere vorm aan het lenteseizoen kunnen beginnen. De klimmuur trekt intussen ook nieuwe geïnteresseerden aan. Zo zal hij John Syreth, een complete neofiet, introduceren op zijn klimmuur en hem nauwgezet volgen. Syreth traint dagelijks en kijkt ook goed hoe de anderen klimmen. John Syreth kunnen we misschien de eerste exclusieve sportklimmer noemen. Hij vordert zo snel dat hij na een jaar iedereen overtreft, maar hij heeft nog nooit een rots van dichtbij gezien. Zijn klimvrienden betwijfelen echter of hij even vlot op een echte rots zou raken en ze nemen hem mee naar een nabijgelegen massief. Syreth vraagt welke de zwaarste route is en ze tonen hem een weinig beklommen lijn. Syreth beklimt de route met groot gemak.

In 1975 zegt Don Robinson zijn leerstoel aan de universiteit op en start een bedrijf voor het bouwen van kunstmatige klimmuren. Enigszins jammer, de sportmedische wetenschap verliest aan hem een goed onderzoeker. Het bedrijf *DR Climbing Walls* (dat vandaag nog bestaat) ontwikkelt aanvankelijk enkel klimwanden en –torens in steen en beton, een formule waar de klimmers snel zullen op uitgekeken raken. Later breidt DR uit naar andere materialen maar intussen zijn andere bedrijven hen voorbijgestoken. Ook de Hypocrates klimtoren bij Brussel wordt in 1980 op vraag van ADEPS gebouwd door DR Climbing Walls. Het verdict van onze klimmers is duidelijk: mooi, opwindend, maar snel op uitgekeken. Er is nood aan iets dat meer variatie kan bieden. En dat komt er… eveneens in Brussel! ▲

Foto boven: Shurman Rock in Seattle uit 1939,
het eerste outdoor klimcentrum met veelvoudige mogelijkheden.
Foto midden links: De lange muur van Leeds, de eerste goed doordachte klimwand, 1964
Foto midden rechts: De Wyndham tower uit 1965, een bijzonder verdienstelijk project voor die tijd.
Foto onder: De Hypocratestoren in Woluwe, gebouwd in 1980 en na enkele jaren volledig verouderd.